
M E M O R A N D U M

naar aanleiding van de voorlopige nota inzake de ontwikkeling van het onderwijs in de Planologie

Sinds 1969 is aan het Instituut voor Kunstgeschiedenis de studie van de architectuurgeschiedenis duidelijker dan voorheen gestructureerd en georganiseerd: via een geregeld aantal colleges, excursies en vooral een gespecialiseerde werkgroep werden traditionele methoden van geschiedschrijving, interpretatie en beoordeling kritisch onderzocht, waaruit geleidelijk nieuwe inzichten groeiden over de maatschappelijke relevantie van de architectuurkritiek en architectuurgeschiedenis en vooral ook nieuwe ideeën met betrekking tot het "operationeel" maken van het vak in de dagelijkse praktijk van het bezig zijn met de bebouwde ruimte.

Vanaf 1969 is er, wat de idee-vorming betreft, een duidelijke relatie en contact geweest met de planologen aan deze Universiteit, met name via Prof.G.J. van den Berg, die bij vele gelegenheden de kunsthistorici gedwongen heeft zich te heroriënteren op de beroepsmogelijkheden en de bruikbaarheid van de kunstgeschiedenis in het kadervan het denken over de ruimtelijke ordening.

Dit specifieke arbeidsveld van de kandidaat-architectuurhistoricus moet worden gezocht op het gebied van de historische planologie, d.w.z. de studie van al die factoren (verordeningen, overheidsbepalingen, bewoners, bouwheren, architecten, etc.), die in het verleden een rol hebben gespeeld bij het tot stand komen van een groter bebouwd gebied (een stadswijk, een dorp).

De bestudering van dit materiaal moet gegevens en aanwijzingen opleveren die, naast de analyse uit de verschillende maatschappij-wetenschappen, bruikbaar zijn bij het opstellen van een plan voor het onderzochte gebied.

Om een dergelijk onderzoek met succes te kunnen verrichten is enige kennis van de planologie noodzakelijk. Tot op heden heeft een vijftal studenten (kandidaten) in de kunstgeschiedenis de cursus "klein bijvak" planologie (model III) gevolgd, terwijl 3 van hen in het kader van een interdisciplinair project dit uitbreiden tot een "groot bijvak". Een verder bezinning op enerzijds de onderzoeksmogelijkheden van de architectuurhistoricus en anderzijds de

samenwerking in interdisciplinair verband zal zeker leiden tot deelname aan de "beroepsopleiding" (model II). In hoeverre daartoe leemten, met name t.a.v. de maatschappij-wetenschappen, in de opleiding van de architectuurhistoricus opgevuld moeten worden, zal nader bezien moeten worden, in onderling overleg en in overeenstemming met reeds bestaande afspraken aangaande het "klein bijvak".

De ervaring van interdisciplinaire projecten, waaraan kunsthistorici hebben deelgenomen (Oosterpoort 1971, R.U.G. project 1972/73, binnenstad Leeuwarden 1973) heeft geleerd, dat er grote mogelijkheden bestaan voor samenwerking tussen historici en kunsthistorici, vooral waar het de bestudering van archiefmateriaal betreft (resoluties, notariële akten, transportregisters, belastingkohieren, etc.), omdat de kunsthistoricus zich beroepshalve in eerste instantie bezighoudt met beeldende bronnen als fotomateriaal, kaarten, topografische afbeeldingen etc. Een gecombineerde inbreng van historici en kunsthistorici zal waarschijnlijk meer mogelijkheden bieden tot een snelle, gedetailleerde en veelzijdige bijdrage van historisch-planologisch karakter.

De nog steeds groeiende vraag naar de achtergronden, het ontstaan van onze bebouwde omgeving, met name in het kader van de stadsvernieuwing, betekent voor de planologisch geschoolde architectuurhistoricus een nieuwe beroepsmogelijkheid. Noch de unidisciplinair opgeleide planoloog (model I), noch de architectuurhistoricus zonder planologische scholing zal aan deze vraag kunnen voldoen.

Vanuit de afdeling kunstgeschiedenis moet dan ook gepleit worden van handhaving van het onderwijs volgens model II, te meer daar de studie volgens model I voor een student met kunstgeschiedenis als basisopleiding zeer moeilijk te realiseren zal zijn. Bovendien is voor de opleiding tot architectuurhistoricus meer nodig dan in een propedeutisch jaar geleerd kan worden.

Daarnaast zou gestreefd moeten worden naar een samenwerking met de afdeling geschiedenis, die ondanks pogingen dezerzijds, nog steeds op gebrek aan belangstelling is afgestoten.

Groningen, 4 januari 1974.

ingezonden door drs. E. Taverne
van het Kunsthistorisch Instituut